

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมที่มีแต่การแข่งขันอย่างเช่นทุกวันนี้ ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเป้าหมายสำคัญคือ การต้องการการยอมรับจากผู้อื่น จากคนรอบข้าง หรือแม้แต่กับคนที่ไม่รู้จัก ทุกคนล้วนแล้วแต่อยากได้รับการยอมรับ อยากมีสังคม อยากมีเพื่อน เพื่อที่จะดำเนินชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างไม่โดดเดี่ยว อ้างว้าง ไม่มีใครยอมรับ ซึ่งก็มีตัวอย่างให้เห็นเป็นประจำอยู่แล้วว่าการที่บุคคลที่ถูกปฏิเสธหรือถูกกีดกันจากกลุ่มหรือบุคคลรอบข้างนั้น มักจะตามมาด้วยเหตุการณ์ที่เลวร้าย โดยมีงานวิจัยพบว่าการที่บุคคลที่ถูกปฏิเสธหรือถูกกีดกันออกจากกลุ่มส่งผลให้บุคคลตอบสนองหรือเกิดความก้าวร้าวรุนแรง เช่น Leary, Kawalski, Smith, และ Phillips (2003) ได้ทำการศึกษาแล้วพบว่าการก่อเหตุสังหารในโรงเรียนของประเทศอเมริกานั้น ฆาตกรหรือนักเรียนที่เป็นคนก่อเหตุ นั้นพบว่าร้อยละ 87 มีสาเหตุมาจากการที่บุคคลได้รับหรือมีประสบการณ์ถูกเมินเฉย ถูกปฏิเสธหรือถูกกีดกันทางสังคม และถูกรังแกจากคนรอบข้าง

แม้ว่าเป็นการทดลองในห้องทดลอง โดยการจำลองสถานการณ์การให้บุคคลถูกกีดกันออกจากกลุ่มก็ส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นแสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าวทั้งโดยตรงต่อคนที่ปฏิเสธหรือแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องต่อการปฏิเสธครั้งนั้น โดยการให้ฟังเสียงที่น่าเกลียดในระดับเสียงที่ดังกว่าและยาวนานกว่า ประเมินผู้อื่นในทางลบและ ทำลายโอกาสในการได้งานทำของผู้อื่นมากกว่าบุคคลที่อยู่ในเงื่อนไขได้รับการยอมรับ เป็นต้น (Buckley, Winkel, & Leary, 2004; Harmon-Jones & Sigelman, 2001; Twenge, Baumeister, Tice, & Stuck, 2001; Warburton, Williams, & Cairns, 2006) ทั้งนี้งานวิจัยของ Eisenberger, Lieberman, และ Williams (2003) พบว่าบุคคลที่ถูกปฏิเสธออกจากกลุ่มส่งผลให้บุคคลเกิดปฏิกิริยาทางสมองวัดโดยวิธีการสร้างภาพด้วยเรโซแนนซ์แม่เหล็ก (fMRI; Functional Magnetic Resonance Imaging) ที่แสดงให้เห็นว่าในขณะที่ถูกปฏิเสธ ส่วนของสมองทำงานเป็นส่วนเดียวกับของคนที่มีความเจ็บปวดทางร่างกาย และ Leary, Twenge, และ Quinlivan (2006) พบว่าการที่บุคคลต้องประสบกับเหตุการณ์ถูกกีดกันทางสังคมหรือถูกปฏิเสธจากคนรอบข้างนั้นมีแนวโน้มที่บุคคล

เหล่านี้จะก่ออาชญากรรมหรือทำร้ายผู้อื่น ทำร้ายหรือก้าวร้าวต่อคนที่ใกล้ชิด ต้องการฆ่าตัวตายมากขึ้น มีอาการซึมเศร้า เป็นต้น ทั้งนี้ Twenge, Baumeister, DeWall, Ciarocco, และ Bartels (2007) พบว่าบุคคลที่ถูกกีดกันทางสังคมนั้นยังแสดงออกถึงพฤติกรรมช่วยเหลือที่ลดลงกว่าบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้างอีกด้วย

แม้ว่าจะพบความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างการถูกปฏิเสธหรือการถูกกีดกันทางสังคมกับพฤติกรรมทางลบ เช่น การเกิดความก้าวร้าว ประเมินผู้อื่นในทางลบ และการลดพฤติกรรมช่วยเหลือ เป็นต้น อย่างไรก็ตามพบว่าบุคคลนั้นมีความแตกต่างกันในตอบสนองต่อการถูกปฏิเสธ เพราะไม่ใช่ทุกคนที่จะตอบสนองอย่างก้าวร้าวหรือโกรธเกรี้ยวในระดับเดียวกันเมื่อตนเองถูกปฏิเสธ เช่นบุคคลที่หลงตนเอง (Bushman & Baumeister, 1998; Twenge & Campbell, 2003) หรือบุคคลที่รับรู้เกี่ยวกับการประเมินตนเองที่เกินความเป็นจริง (Krikpatrick, Waugh, Valencia, & Webster, 2002) อาจจะมีลักษณะบางประการที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมนั้น ซึ่งในงานวิจัยนี้สนใจศึกษาความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ (Rejection sensitivity)

ความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธนั้นอยู่บนแนวความคิดที่บุคคลมีแนวโน้มที่จะคาดหวังและกังวลต่อการปฏิเสธและรับรู้ถึงการปฏิเสธเกินจากความเป็นจริง โดยที่ Downey และ Feldman (1996) กล่าวว่าบุคคลที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงไม่เพียงแต่จะคาดคะเนต่อการถูกปฏิเสธจากผู้อื่นเพียงอย่างเดียว แต่บุคคลที่มีลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงนั้นจะกังวลและวุ่นวายใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสูงผิดปกติ เพราะฉะนั้นบุคคลที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงที่รับรู้ว่าตนถูกปฏิเสธนั้นมักจะตอบสนองไปในทางลบ เช่นงานวิจัยที่พบว่าผู้หญิงที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงนั้นเมื่อเลิกอยู่กับคู่รัก ส่งผลให้บุคคลนั้นมีอาการซึมเศร้ามากกว่าผู้หญิงที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำที่มีประสบการณ์เดียวกัน (Ayduk, Downey, & Kim, 2001) และเมื่อถูกปฏิเสธบุคคลที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงมีความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์มากกว่าบุคคลที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ (Ayduk, Downey, Testa, Yen, & Shoda, 1999)

จึงเป็นที่น่าสนใจว่า เมื่อบุคคลที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงหรือต่ำถูกกีดกันทางสังคมหรือถูกปฏิเสธจากบุคคลที่ไม่รู้จักมาก่อนนั้น จะส่งผลให้แสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงต่อบุคคลที่ปฏิเสธตน พฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่ต่อบุคคลที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการปฏิเสธตน เหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ (Rejection Sensitivity)

เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ต้องเข้าไปขอความช่วยเหลือ ขอความร่วมมือจากผู้อื่น ซึ่งอาจจะเป็นคนที่เรารู้จัก หรือไม่รู้จักมาก่อนนั้น แต่ละบุคคลจะมีการตอบสนองหรือมีความคาดหวังต่อสถานการณ์เหล่านั้นแตกต่างกันไป บางคนอาจจะรู้สึกมั่นใจ พร้อมที่จะเผชิญสถานการณ์นั้นๆ และคาดหวังว่าบุคคลที่จะต้องปฏิสัมพันธ์ด้วยนั้นพร้อมที่จะช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับตน แต่สำหรับบางคนอาจจะรู้สึกตรงกันข้ามต่อเหตุการณ์เหล่านั้น คือจะมีความวิตกกังวล และคาดการณ์ว่าคนที่เข้าไปขอความช่วยเหลือ หรือขอความร่วมมือนั้นจะปฏิเสธตน ซึ่งบุคคลที่มีลักษณะเช่นนี้เรียกว่ามีลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ (Rejection Sensitivity)

Downey และ Feldman (1994, 1996) ได้ให้คำนิยามของคำว่าความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธไว้ว่า การบุคคลที่มีความไวต่อการรับรู้และมักจะคาดการณ์เกินความเป็นจริงถึงการปฏิเสธ และมีแนวโน้มว่าบุคคลเหล่านี้มักจะวิตกกังวลต่อการคาดหวังว่าคนรอบข้างนั้นจะปฏิเสธตน กล่าวคือบุคคลที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงพร้อมที่จะตีความว่าตนจะถูกปฏิเสธโดยคนรอบข้าง แม้ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ที่กำกวม ซึ่งมักจะจินตนาการหรือคาดหวังต่อการถูกปฏิเสธมากเกินจริง

ความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธนั้นเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของบุคคล โดยมีงานวิจัยที่พบว่าความกลัวการปฏิเสธและความคาดหวังต่อการปฏิเสธเหล่านั้นพัฒนามาจากประสบการณ์การในถูกปฏิเสธในวัยเด็กหรือถูกทารุณจากครอบครัว (Feldman & Downey, 1994) ซึ่งส่งอิทธิพลต่อกระบวนการทางปัญญา โดยที่การตอบสนองทางอารมณ์และพฤติกรรมต่อความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง เช่นเดียวกันกับกระบวนการของรูปแบบความผูกพัน (Ayduk et al., 2001; Feldman & Downey, 1994) ทั้งนี้ Downey และ Feldman (1996) ได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธว่า บุคคลที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงมักจะมองสถานการณ์ที่กำกวมหรือพฤติกรรมทางลบของคนรอบข้างหรือคู่รักว่าเป็นการปฏิเสธตนมากกว่าบุคคลที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ

ได้มีการพยายามอธิบายถึงกลไกและสาเหตุของการเกิดความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ อยู่ 2 แนวคิดดังนี้

1. ผลทางจิตใจจากการถูกปฏิเสธ (The Psychological Legacy of Rejection)

จากงานวิจัยที่พบว่าความกลัวและความคาดหวังต่อการปฏิเสธเหล่านั้นพัฒนามาจาก ประสบการณ์การถูกปฏิเสธในอดีต การถูกปฏิเสธในวัยเด็ก หรือถูกทารุณจากครอบครัว (Feldman & Downey, 1994) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีบุคลิกภาพที่ผ่านมาในอดีตที่กล่าวถึงสาเหตุ ของความแตกต่างระหว่างบุคคลเช่น Horney (1937 อ้างถึงใน Downey & Feldman, 1996) กล่าวว่าการปรับตัวในด้านความสัมพันธ์กับผู้คนที่ผิดปรกตินั้นก่อให้เกิด “พื้นฐานแห่งความวิตกกังวล” เช่น การทอดทิ้ง การทารุณกรรม การทำลายชื่อเสียง และการทรยศหักหลัง โดยที่สาเหตุหนึ่งของการวิตกกังวลนั้นก็เกิดขึ้นจากความเจ็บปวดจากการที่บุคคลต้องเผชิญกับการถูกปฏิเสธ แม้ว่าจะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตาม เช่นถูกเลื่อนการนัดหมาย ไม่ได้รับการตอบรับจากคู่สนทนาและ Erikson (1950, อ้างถึงใน Downey & Feldman, 1996) ก็ได้กล่าวไว้ว่าพื้นฐานของความไว้วางใจต่อผู้อื่นนั้นต้องขึ้นอยู่กับการที่ทั้ง 2 ฝ่ายเติมเต็มซึ่งกันและกัน

ในทฤษฎีรูปแบบความผูกพัน (Attachment theory) ของ Bowlby (1980, อ้างถึงใน Downey & Feldman, 1996) ซึ่งได้ศึกษาถึงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างการถูกปฏิเสธในวัยเด็กกับกลไกความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเวลาต่อมา โดยพบว่าในวัยเด็กนั้นจะมีการพัฒนาทางด้านจิตใจและทางด้านความสัมพันธ์ ที่ส่งอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ในอนาคต เพราะฉะนั้นแก่นหลักของรูปแบบความผูกพันจะเกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ ที่มีความสำคัญนั้น ส่งผลต่อการยอมรับหรือปฏิเสธ กล่าวคือบุคคลที่มีความสำคัญต่อเด็กก็คือพ่อแม่ หรือผู้ดูแลเขานั้นเอง หากผู้ดูแลให้ความใกล้ชิดและตอบสนองต่อความต้องการของเด็กอย่างสอดคล้องแล้ว พบว่าเด็กคนนั้นก็จะพัฒนารูปแบบความผูกพันอย่างมั่นคง ปลอดภัย โดยคาดหวังว่าผู้อื่นจะยอมรับและให้การสนับสนุนเขา ในทางตรงกันข้ามกันหากผู้ดูแลนั้นมีแนวโน้มที่จะปฏิเสธความต้องการของเด็ก เด็กคนนั้นก็จะพัฒนารูปแบบความผูกพันอย่างไม่มั่นคง เกิดความสงสัยและวิตกกังวลว่าบุคคลรอบข้างจะยอมรับหรือสนับสนุนเขาหรือไม่

ทฤษฎีรูปแบบความผูกพันของ Bowlby (1980, อ้างถึงใน Downey & Feldman, 1996) ได้อธิบายการทำงานของโครงสร้างความสัมพันธ์ให้ชัดเจนยิ่ง ในการพิจารณาถึงการสร้างหรือการเกิดขึ้นว่าทำไมลักษณะของผู้ปกครองหรือผู้ดูแลในวัยเด็กนั้นถึงเปรียบเสมือนตัวแทนในความทรงจำของเด็ก โดยได้อธิบายว่าการเป็นต้นแบบหรือเป็นตัวอย่างนั้นเป็นรายละเอียดหลักที่เด็กจะนำมาใช้ เชื่อมโยง และการแสดงออกซึ่งอารมณ์ต่าง ๆ เป็นต้น โดยที่ความจำหรือรายละเอียดต่างๆ ในวัยเด็กนั้นเปรียบเสมือนพื้นฐานในการเริ่มต้นของการทำงานของโครงสร้างความสัมพันธ์ เพราะฉะนั้นประสบการณ์ในอดีตนั้นส่งอิทธิพลต่อการแสดงออกในปัจจุบัน กล่าวคือหากบุคคลที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ถูกปฏิเสธ หรือไม่ได้รับการยอมรับนั้นมีแนวโน้มที่บุคคลนั้นจะมีลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ โดยการเชื่อมโยงจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีตกับสิ่งที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน

2. ความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธคือลักษณะที่กระบวนการทางปัญญาและกระบวนการทางอารมณ์เกิดขึ้นพร้อมกัน (Rejection Sensitivity as a Cognitive-Affective Processing Disposition)

จากการหาสาเหตุของการเกิดความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ เช่นการศึกษาผ่านโครงสร้างการทำงานของรูปแบบความผูกพันก็เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในปัจจุบัน แต่มีงานวิจัยเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ศึกษาว่าแค่บุคคลที่มีประสบการณ์การถูกปฏิเสธจะจดจำเหตุการณ์ที่ตนถูกปฏิเสธซึ่งเกิดจากกระบวนการทางปัญญาและเกิดกระบวนการทางอารมณ์ควบคู่กันไปด้วย ซึ่งส่งผลต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในแต่ละสถานการณ์ (Downey & Feldman, 1996) โดยแนวคิดนี้ได้อธิบายว่าความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธนั้นจะเกิดขึ้นได้ต้องมีองค์ประกอบ 2 อย่างเกิดขึ้นพร้อมกัน คือกระบวนการทางปัญญาและกระบวนการทางอารมณ์ โดยที่ต้องมีการเชื่อมโยงกัน ระหว่างการมีประสบการณ์การถูกปฏิเสธในอดีต เช่นถูกพ่อแม่หรือผู้ปกครองทอดทิ้ง และตัวแปรหรือปัจจัยในการประมวลผลข้อมูล อันได้แก่ ความคาดหวังที่มีต่อพฤติกรรมเป้าหมาย ค่านิยมส่วนบุคคล อคติในการอนุมานสาเหตุ และรูปแบบในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของบุคคลในการตอบสนองต่อสถานการณ์ กล่าวคือ ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลด้วยเพราะแต่ละคนก็จะมีความคิดและพฤติกรรมแตกต่างกันไปในการตอบสนองและให้ความสำคัญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่เท่าเทียมกัน

จากการศึกษารูปแบบความผูกพัน (Attachment style) ต่อการเกิดความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธพบว่าหากผู้ปกครองมีแนวโน้มที่จะปฏิเสธความต้องการของเด็ก จะส่งผลให้เด็กคนนั้นมี

ความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ โดยที่บุคคลจะพัฒนาความคาดหวังของตนเองเมื่อต้องแสวงหาการยอมรับหรือการสนับสนุนจากผู้อื่นว่าจะต้องถูกปฏิเสธ และพยายามที่จะหลีกเลี่ยงจากการถูกปฏิเสธนั้น ดังนั้นส่งผลให้บุคคลเกิดความวิตกกังวลต่อการคาดหวังเมื่อต้องแสดงความต้องการหรือขอความร่วมมือจากผู้อื่น

ความวิตกกังวลในการคาดหวังนั้นส่งผลให้บุคคลมีความระมัดระวังเกินเหตุต่อสัญญาณหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงการปฏิเสธ แม้ว่าจะต้องเผชิญหน้ากับเหตุการณ์หรือเงื่อนไขที่จะต้องถูกปฏิเสธแม้ว่าจะมีเล็กน้อยหรือกำกวมก็ตาม ทั้งนี้ยังส่งผลให้บุคคลนั้นพร้อมที่จะรับรู้หรือให้ความสนใจกับการปฏิเสธและยังรู้สึกที่ตนถูกปฏิเสธอีกด้วย ทำให้การรับรู้ถึงการปฏิเสธของบุคคลนั้นมีผลต่อการเกิดอารมณ์และพฤติกรรมที่เกินจากความเป็นจริงพร้อม ๆ กัน เช่น ความโกรธ ความรู้สึกปฏิบัติกับ หดหู่หมดหวัง ลดพฤติกรรมช่วยเหลือ อัจฉริยชา และพยายามที่ควบคุมพฤติกรรมของผู้อื่นอย่างไม่เหมาะสม เช่น แสดงออกอย่างก้าวร้าว รุนแรง (Feldman & Downey, 1994)

ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงมีสมมติฐานว่า **"เมื่อถูกกีดกันทางสังคม คนที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรง พฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่ มากกว่าบุคคลที่มีลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ"**

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ

จากงานวิจัยที่ผ่านมาในอดีตแสดงให้เห็นว่าปฏิกริยาตอบสนองของผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงมักเป็นไปในทิศทางลบเช่น งานวิจัยของ Ayduk และคณะ (2001) พบว่าผู้หญิงที่มีลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงนั้นที่ต้องเลิกพบกับคู่รักในระหว่างภาคการศึกษา แสดงออกถึงอาการซึมเศร้ามากกว่าผู้หญิงที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำและต้องเลิกพบกับคู่รักในช่วงเวลาเดียวกัน

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ayduk และคณะ (1999) ที่ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธและความคิดปฏิบัติ ได้ทำการศึกษาโดยมีการชี้นำด้วยคำพูดเกี่ยวกับการปฏิเสธ พบว่าบุคคลที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงนั้นมีความสัมพันธ์กับความคิดที่เป็นปฏิบัติสูงกว่าบุคคลที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ และได้ศึกษาจากการเขียน

บันทึกประจำวันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคู่รักซึ่งพบว่าผู้หญิงที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงมักจะมี ความขัดแย้งกับคู่รักมากกว่าผู้หญิงที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ

งานวิจัยของ Buckley และคณะ (2004) พบว่าความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอารมณ์ทางลบ ความโกรธ ความเศร้า ความรู้สึกเจ็บปวด และความวิตกกังวล แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าแห่งตนและการประเมินฝ่ายตรงข้ามโดยจะประมาณฝ่ายตรงข้ามในทางลบมากกว่า

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธกับบุคลิกภาพอื่น ๆ พบว่าความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) (Ayduk, Gyurak, & Luerssen, 2008; Brookings, Zembar, & Hochstetler, 2003; Downey & Feldman, 1996) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงนั้น จะมีแนวโน้มที่จะมีความไม่มั่นคงทางอารมณ์สูงเช่นกัน

การทดลองของ Downey, Freitas, Michaelis, และ Khouri (1998) ที่ให้ผู้ร่วมการทดลองได้อภิปรายกลุ่มกันในเรื่องความขัดแย้งในความสัมพันธ์ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นความวิตกกังวลและการรับรู้ถึงการปฏิเสธ พบว่าผู้หญิงที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงแสดงออกถึงคำพูดและอวจนภาษาที่บ่งบอกความโกรธมากกว่าผู้หญิงที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ และงานวิจัยของ Downey และ Feldman (1996) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธกับความสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิด พบว่าเมื่อบุคคลที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต้องอยู่ในเงื่อนไขที่รับรู้ว่าคุณรักของตนไม่พอใจในความสัมพันธ์ นั้นผู้ที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงเกิดความเคียดแค้น ความคิดปฏิบัติ และลดความช่วยเหลือต่อคู่รักของตนลง

สรุปได้ว่าบุคคลที่มีความอ่อนไหวต่อความปฏิเสธนั้นเมื่อต้องเผชิญกับการถูกกีดกันทางสังคม ถูกปฏิเสธจากคนรอบข้างย่อมน่าจะเกิดปฏิกิริยาตอบสนองไปในทิศทางลบ เช่น มีพฤติกรรมก้าวร้าว มีอารมณ์ทางลบ โกรธ วิตกกังวล เป็นต้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วจากงานวิจัยข้างต้น ดังนั้นต่อไปจึงจะนำเสนอการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการถูกกีดกันทางสังคม

การถูกกีดกันทางสังคม (Social Exclusion)

การมีสังคมหรือการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นนั้นเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในการใช้ชีวิต ซึ่งในทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolutionary Theory) ได้อธิบายไว้ว่าเพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องการเข้ากลุ่มเพื่อความอยู่รอด เพราะกลุ่มทำให้เกิดการแบ่งปันอาหาร ข้อมูลและทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งยังนำไปสู่การดำรงเผ่าพันธุ์ซึ่งจะช่วยป้องกันการคุกคาม หรืออันตรายจากภายนอกกลุ่ม เพราะฉะนั้นการที่บุคคลไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ถูกปฏิเสธ หรือถูกขับออกจากกลุ่ม จึงเป็นอุปสรรคหรือปัญหาที่สำคัญสำหรับบุคคลในการดำเนินชีวิตในสังคม อาจกล่าวได้ว่าการถูกกีดกันทางสังคมหรือการปฏิเสธจากกลุ่มนั้นจัดว่าเป็นวิธีการลงโทษทางสังคมวิธีหนึ่ง โดยที่คนที่ถูกกีดกันทางสังคมจะรับรู้ว่าเป็นโอกาสที่ตนจะใช้ชีวิตหรืออยู่รอดในสังคมจะลดน้อยลง ทั้งนี้ในบางวัฒนธรรมนั้น การกีดกันทางสังคมเปรียบได้กับเป็นความตายทางสังคม (Social Death) (Williams, 2007) กล่าวคือเมื่อบุคคลใดก็ตามไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มหรือสังคมรอบข้าง ก็จะทำให้บุคคลนั้นไม่มีคุณค่าทางสังคม เสมือนกับว่าไม่มีตัวตนอยู่ในสังคมเพราะอยู่โดยไม่มีใครยอมรับ

การถูกกีดกันทางสังคมนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะเจาะจงเพียงสังคมใดสังคมหนึ่ง แต่เกิดขึ้นในทุกสังคม รวมทั้งในสังคมของสัตว์ต่าง ๆ ด้วย (Gruter & Master, 1986, อ้างถึงใน Williams, 2007) และมีมาตั้งแต่ในอดีต โดย Williams ได้อธิบายว่าในสมัย 500 ปีก่อนคริสตกักราชชาวเอเธนส์ใช้ดินเหนียวที่เรียกว่า "ออสตราคา" (Ostraca) สำหรับเขียนชื่อบุคคลที่ต้องการจะขับออกหรือเนรเทศออกจากกลุ่มเป็นเวลา 10 ปี เรียกว่าพิธี "ออสตราคิสมอส" (Ostrakismos) ซึ่งถือว่าเป็นรากศัพท์ของคำว่า Ostracism ที่ใช้กันมาจนถึงปัจจุบันนี้ โดยการถูกกีดกันทางสังคมนั้นในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Social exclusion แต่จะมีอีก 2 คำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน หรือในบางครั้งอาจจะใช้แทนกันได้คือ Rejection และ Ostracism ซึ่ง Williams ได้อธิบายถึงความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยระหว่างคำว่า Social exclusion, Rejection และ Ostracism ไว้ดังนี้

Social exclusion คือ การถูกกีดกันทางสังคม การถูกแยกออกไปจากกลุ่ม หรือถูกให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว โดยที่บุคคลที่ถูกกีดกันทางสังคมนั้นอาจจะทราบหรือไม่ทราบสาเหตุก็ได้

Rejection คือ การถูกปฏิเสธโดยกลุ่มหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยบุคคลได้รับการแสดงออกอย่างชัดเจนว่าไม่ต้องการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

Ostracism คือ การถูกเมินเฉย เพิกเฉย ปฏิเสธ หรือถูกมองข้าม โดยที่บุคคลที่ถูกเมินเฉยนั้นไม่ทราบสาเหตุของการถูกเมินเฉย

แม้ว่าในการทดลองจะมีการจัดกระทำพฤติกรรมทั้งสามอย่างนี้แตกต่างกัน แต่ผลการวิจัยก็ออกมาในทิศทางเดียวกันโดยเฉพาะผลทางลบ ดังนั้นนักวิจัยจึงสามารถใช้คำทั้งสามทดแทนกันได้

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการถูกกีดกันทางสังคม

ในปัจจุบันนี้มีทฤษฎีที่พยายามอธิบายและทำนายผลที่เกิดจากการถูกกีดกันทางสังคม 3 ทฤษฎี ได้แก่

1. การตรวจสอบการทำงานของระบบสมองเมื่อต้องตอบสนองต่อการถูกกีดกันทางสังคม (A Temporal Examination of Responses to Ostracism)

ผลจากการตรวจสอบการทำงานของสมองเมื่อบุคคลถูกกีดกันทางสังคมในระยะยาว ซึ่งอาจจะไม่เห็นผลที่ชัดเจนในระยะสั้น พบว่าการที่บุคคลถูกบุคคลต้องเผชิญกับสถานการณ์ถูกกีดกันทางสังคม บุคคลนั้นจะแสดงออกถึงความเจ็บปวดไม่ว่าจะเป็นความเจ็บปวดทั้งทางร่างกายและจิตใจ (Zadro, Williams, & Richardson, 2005) เช่นจากการวิจัยของ Eisenberger และคณะ (2003) ที่ได้ทำการศึกษาการทำงานของระบบประสาทโดยการใช้วิธีการสร้างภาพด้วยเรโซแนนซ์แม่เหล็ก (fMRI; Functional Magnetic Resonance Imaging) ของบุคคลที่ถูกกีดกันทางสังคมและถูกยอมรับทางสังคม พบว่า ระบบประสาทของคนที่ต้องเผชิญกับการถูกกีดกันทางสังคมนั้นทำงานในบริเวณเดียวกันกับคนที่กำลังเผชิญกับความเจ็บปวดทางร่างกายอยู่ ระบบประสาทส่วนที่ทำงานเหมือนกันคือส่วนของเยื่อหุ้มสมองส่วนหน้าที่เชื่อมระบบประสาทของสมองซีกซ้ายและซีกขวา (Anterior Cingulate Cortex, ACC)

การถูกกีดกันทางสังคมนั้นยังเป็นการคุกคามหรือทำลายความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (need for belonging) การเห็นคุณค่าแห่งตน (self-esteem) การควบคุม (control) การดำรงชีวิตอย่างมีความหมาย (meaningful existence) และเป็นการเพิ่มความเศร้าและความโกรธ (Zadro et al., 2004) การตอบสนองต่อสถานการณ์ที่บุคคลถูกกีดกันทางสังคมนั้นขึ้นอยู่กับการประเมินทางปัญญาของแต่ละบุคคลซึ่งจะแตกต่างกันในการประเมินสถานการณ์ แหล่งที่มาของ

การถูกกีดกันทางสังคม สาเหตุของการถูกกีดกันทางสังคม และแรงจูงใจในการตอบสนองต่อการถูกกีดกันทางสังคม เช่น Warburton และคณะ (2006) พบว่าบุคคลจะเกิดปฏิกิริยาทางจิต (Reactance) เมื่อถูกกีดกันทางสังคมแล้วส่งผลให้เกิดถูกคุกคามด้านการควบคุม จึงพยายามที่จะนำความสามารถในการควบคุมหรือความเป็นอิสระนั้นกลับมาด้วยการแสดงออกที่ก้าวร้าว และยังพบว่าบุคคลจะเกิดพฤติกรรมช่วยตนเองไม่ได้ที่เกิดจากการเรียนรู้ (learned helplessness) อันเนื่องมาจากถูกกีดกันหรือถูกปฏิเสธจากกลุ่มเป็นประจำหรือในระยะเวลาานาน

2. ระบบการกำกับทางสังคมและทฤษฎีการวัดความสัมพันธ์ (The Social Monitoring System and Sociometer Theory)

Williams (2007) อธิบายว่าระบบการกำกับทางสังคมมีกลไกในการช่วยควบคุมและปรับระดับของควมพึงพอใจในสมาชิกกลุ่มในการเป็นสมาชิกกลุ่มของบุคคล หากเมื่อระบบการกำกับทางสังคมถูกคุกคามโดยการถูกกีดกันทางสังคมหรือถูกปฏิเสธจากกลุ่ม จะส่งผลให้บุคคลสนใจสิ่งชี้แนะทางสังคม เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาความสัมพันธ์ให้ดีขึ้น โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Leary และคณะ (1998) ที่พบว่าการเห็นคุณค่าแห่งตนนั้นเป็นเกณฑ์ในการประเมินความสัมพันธ์ หากคนรับรู้ว่าการเห็นคุณค่าแห่งตนต่ำลงจะทำให้คนปรับปรุงการสร้างความสัมพันธ์ให้ดีขึ้น

3. การทำลายโครงสร้างทางปัญญาและความบกพร่องในการกำกับตน (Cognitive Deconstruction and Self-regulation Impairment)

แนวทฤษฎีนี้ได้อธิบายว่าการที่ถูกแยกตัวหรือกีดกันออกจากกลุ่มนั้นเปรียบเสมือนกับเครื่องมือในการทำลายโครงสร้างทางปัญญา ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการควบคุมตนเองน้อยลง และตอบสนองทางอารมณ์ลดลงด้วย (Baumeister, Twenge, & Nuss, 2002) ทั้งนี้บุคคลที่ถูกกีดกันทางสังคมจะไม่สามารถควบคุมให้เกิดการตอบสนองที่เหมาะสมได้ เช่น การที่ต้องเผชิญกับการถูกปฏิเสธจากกลุ่มจะส่งผลให้บุคคลนั้นคิดว่าตนเองไม่ดีพอสำหรับกลุ่ม รู้สึกว่าตนไร้คุณค่าและมีความพยายามที่จะฆ่าตัวตาย นอกจากนี้ยังทำให้บุคคลขาดการควบคุมอารมณ์ หุนหันพลันแล่น ส่งผลต่อการทำร้ายร่างกาย ความพึงพอใจลดลง โกรธง่ายขึ้น มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และงานวิจัยของ Baumeister และคณะ (2002) พบว่าบุคคลที่ถูกกีดกันทางสังคมนั้นมีพฤติกรรมรับประทานอาหารที่ผิดไปจากปกติ คือรับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกายมากกว่าอาหารที่มีประโยชน์

วิธีการจัดกระทำให้เกิดการถูกกีดกันทางสังคม

ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถูกกีดกันทางสังคมที่ผ่านมาในอดีตนั้น ได้มีการจัดการกระทำการถูกปฏิเสธหรือการถูกสังคม ในหลากหลายวิธี โดยสามารถสรุปเป็นประเด็นหลักๆได้ ดังนี้

1. จัดกระทำการถูกกีดกันทางสังคมที่เกี่ยวกับอดีต โดยให้ผู้เข้าร่วมการนึกถึงและบรรยายถึงสถานการณ์หรือประสบการณ์ที่ตนได้ถูกกีดกันออกจากกลุ่ม (Twenge & Campbell, 2003)
2. จัดกระทำการถูกกีดกันทางสังคมในปัจจุบัน เช่น การเล่นเกมสโตนบอล (tossing ball) คือคนที่อยู่ในเงื่อนไขถูกกีดกันทางสังคมนั้นจะไม่สามารถโยนบอลให้ (Beest & Williams, 2006; Williams, Cheng, & Choi, 2000) หรือให้มีการพบปะพูดคุยกันก่อนแล้วให้สมาชิกทำกิจกรรมร่วมกัน จากนั้นคนที่อยู่ในเงื่อนไขถูกกีดกันทางสังคมก็จะไม่ถูกเลือกให้เข้ากลุ่ม หรือให้เข้ากลุ่มเป็นคนสุดท้าย หรือถูกโหวตออก เป็นต้น (Buckley et al., 2004; DeWell, Twenge, Gitter, & Baumeister, 2009; Twenge & Campbell, 2003)
3. จัดกระทำการถูกกีดกันทางสังคมในอนาคต คือให้ผู้เข้าร่วมการทดลองตอบแบบทดสอบบุคคลิกภาพ จากนั้นผู้เข้าร่วมการทดลองในเงื่อนไขถูกกีดกันทางสังคมจะถูกทำนายว่าในอนาคตจะต้องโดดเดี่ยว ไม่มีสังคม ไม่มีใครคบหา (Twenge, Baumeister, DeWall, Ciarocco, & Bartels, 2007; Twenge et al., 2001)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถูกกีดกันทางสังคม

มีการวิจัยจำนวนมากที่ทำการศึกษาถึงผลกระทบทางอารมณ์และจิตใจเมื่อถูกปฏิเสธจากผู้อื่น โดยการใช้วิธีที่หลากหลายดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งจากการศึกษาก็พบว่า การถูกกีดกันหรือถูกปฏิเสธจากกลุ่มนั้นบุคคลจะแสดงออกถึงพฤติกรรมที่หลากหลาย ดังนี้

1. การถูกกีดกันทางสังคมทำให้บุคคลเกิดความโกรธ (Anger)

งานวิจัยของ Buckley และคณะ (2004) ได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการถูกปฏิเสธจากกลุ่มกับความโกรธ โดยให้ผู้ร่วมการทดลอง 2 คนแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพของแต่ละคนให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับรู้ หลังจากนั้นก็ให้บอกถึงระดับความต้องการที่จะทำงานร่วมกับอีกฝ่ายหนึ่งในการทดลองขั้นต่อไป โดยที่ผู้ร่วมการทดลองจะถูกสุ่มให้เข้าสู่เงื่อนไขที่ผู้ทดลองได้สร้างขึ้นหลอก ๆ ว่าแบ่งตามระดับของความต้องการที่จะร่วมงานด้วย ผลการทดลองพบว่า ผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขถูกปฏิเสธที่ได้รับผลป้อนกลับว่าผู้ร่วมการทดลองอีกฝ่ายไม่ต้องการร่วมงานด้วยมากที่สุด มีการรายงานความโกรธมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น ๆ

งานวิจัยของ Zadro และคณะ (2004) ทำการศึกษาผลจากการถูกปฏิเสธหรือถูกเมินเฉยจากกลุ่มโดยการให้ผู้ร่วมการทดลองเล่นเกมสโตนบอลผ่านทางคอมพิวเตอร์กับผู้ร่วมการทดลองคนอื่น ๆ ในเงื่อนไขที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มผู้ร่วมการทดลองจะได้รับการโยนลูกบอลมาให้จากผู้ร่วมการทดลองคนอื่น ๆ แต่ในเงื่อนไขถูกปฏิเสธจากกลุ่มผู้ร่วมการทดลองจะได้รับการโยนบอลให้ในช่วงแรกของเกมเท่านั้น ซึ่งหลังจากนั้นก็ไม่มีผู้ร่วมการทดลองคนอื่นโยนให้อีกเลย โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขถูกปฏิเสธจากกลุ่มรายงานความโกรธในระหว่างการเล่นเกมส์มากกว่าผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขการยอมรับ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Williams และคณะ (2000) ที่พบว่าผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขถูกปฏิเสธจากกลุ่มโดยการไม่ได้รับการส่งบอลให้ในการเล่นเกมนั้นแสดงออกถึงอารมณ์โกรธมากกว่า ซึ่งวัดด้วยการให้ผู้ร่วมการทดลองรายงานความคิดความรู้สึกต่อผู้ร่วมการทดลองคนอื่นที่เล่นเกมส์ด้วยกัน เช่นรายงานว่า "ฉันเริ่มรู้สึกที่ตัวเองถูกปล่อยทิ้งไว้ มันทำให้ฉันรู้สึกโกรธเล็กน้อยนั่นก็เพราะว่าฉันไม่ได้รับการยอมรับ" หรือ "ทำไมถึงส่งบอลให้แต่คนอื่น? นั่นเป็นเหตุผลที่ฉันรู้สึกโมโห"

แต่ในงานวิจัยของ Twenge, Catanese, และ Baumeister (2002) ที่ได้ทำการศึกษาโดยให้ผู้ร่วมการทดลองได้เข้ากลุ่มกับผู้ร่วมการทดลองคนอื่น ๆ หลังจากนั้นก็ให้ผู้เข้าร่วมการทดลองแต่ละคนเลือกเพื่อนในกลุ่มที่ได้พูดคุยกันเพื่อจะทำการทดลองร่วมกันในขั้นตอนต่อไป ซึ่งผู้เข้าร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขถูกปฏิเสธที่ไม่มีผู้เข้าร่วมการทดลองคนใดเลือกเลยนั้น พบว่าในการรายงานตนเองเกี่ยวกับอารมณ์ซึ่งประกอบไปด้วยอารมณ์ทางบวกและทางลบ ไม่มีความแตกต่างกันในรายงานความโกรธระหว่างเงื่อนไขได้รับการยอมรับและเงื่อนไขถูกปฏิเสธ ซึ่งผู้วิจัยได้

อธิบายว่าในบางครั้งผู้ที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ถูกกีดกันหรือไม่ได้รับการยอมรับนั้นจะไม่มีรายงานอารมณ์โกรธ เพราะว่าพยายามหลีกเลี่ยงจากอารมณ์ที่เกิดขึ้นขณะนั้นหรืออาจจะยังงวยงอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่

2. การถูกกีดกันทางสังคมทำให้บุคคลประเมินผู้อื่นทางลบ (Negative Evaluation)

Leary, Tambor, Terdal, และ Downs (1995) ได้ทำการศึกษาผลของการถูกกีดกันใน การเข้าร่วมกลุ่ม โดยการให้ผู้ร่วมการทดลองรับรู้ว่าไม่มีใครในกลุ่มต้องการให้ตนเข้าร่วมเป็น สมาชิกในกลุ่มด้วยในเงื่อนไขถูกกีดกันทางสังคม พบว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขไม่ถูกยอมรับ จากกลุ่มหรือถูกกีดกันทางสังคมจัดอันดับความชอบต่อคนในกลุ่มในทิศทางบวกน้อยกว่าผู้ร่วมการ ทดลองในเงื่อนไขอื่น ๆ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Buckley และคณะ (2004) ที่ทำการศึกษาโดยให้ผู้ร่วมการ ทดลองในเงื่อนไขถูกปฏิเสธจากกลุ่มรับรู้ว่าตนไม่ได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่าผู้ร่วมการ ทดลองในเงื่อนไขถูกปฏิเสธประเมินความชอบที่มีต่อผู้ร่วมการทดลองคนอื่น ๆ ในระดับน้อย และ ประเมินไปทิศทางลบมากกว่า

งานวิจัยของ Twenge และคณะ (2001) ที่ศึกษาผลจากการถูกปฏิเสธจากกลุ่ม ให้ผู้ร่วม การทดลองทำแบบทดสอบบุคลิกภาพ พร้อมทั้งให้เขียนเรียงความเรื่องการทำแท้ง โดยจะให้ผู้ร่วม การทดลองคนอื่นฟัง ซึ่งผลจากการประเมินการเขียนเรียงความนั้นเป็นผลการประเมินที่ผู้ทดลอง สร้างขึ้นมาปลอม ๆ ที่มีทั้งทางบวกและทางลบ แล้วสุ่มผู้เข้าร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไขต่าง ๆ ดังนี้ ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขถูกปฏิเสธได้รับผลการทำนายจากการตอบแบบวัดบุคลิกภาพว่า ในอนาคตจะต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว เดียวดาย ส่วนเงื่อนไขการได้รับการยอมรับจะได้รับการ ทำนายว่าจะมีครอบครัวที่อบอุ่น เพื่อนฝูงก็มีมากมาย และเงื่อนไขได้รับเคราะห์ร้ายจะได้รับการ ทำนายว่าในอนาคตจะต้องประสบอุบัติเหตุบ่อยครั้งและส่งผลให้ได้รับการบาดเจ็บทางร่างกาย และ ทุกเงื่อนไขได้รับผลบ่อนกลับเกี่ยวกับการเขียนเรียงความเรื่องการทำแท้ง พบว่า ผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ใน เงื่อนไขปฏิเสธจากกลุ่มและได้รับการประเมินการเขียนเรียงความในทางลบ ประเมินผู้ร่วมการ ทดลองที่ประเมินการเขียนเรียงความของตน ซึ่งถูกบอกว่าเป็นกำลังสมัครเป็นผู้ช่วยวิจัย ไปในทางลบ มากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น ๆ

โดยงานวิจัยของ Bourgeois และ Leary (2001) พบว่าผู้ร่วมการทดลองที่ถูกเลือกเข้ากลุ่มเป็นอันดับแรกและอันดับสุดท้ายโดยหน้าม้านั้น มีการประเมินหน้าม้าที่แตกต่างกันคือ ผู้ร่วมการทดลองที่ถูกเลือกเข้ากลุ่มเป็นอันดับสุดท้ายประเมินหน้าม้าทางลบมากกว่าผู้ร่วมการทดลองที่ถูกเลือกในอันดับอื่น

แม้แต่การถูกปฏิเสธผ่านการพูดคุยออนไลน์ก็ทำให้บุคคลประเมินผู้อื่นทางลบได้ Williams และคณะ (2000) ให้ผู้เข้าร่วมการทดลองได้พูดคุยกันผ่านห้องสนทนาทางอินเทอร์เน็ต แล้วสุ่มเข้าสู่เงื่อนไขต่าง ๆ พบว่าเงื่อนไขถูกปฏิเสธซึ่งไม่มีใครพูดคุยด้วยนั้นมีการประเมินผู้สนทนาทางอินเทอร์เน็ตว่าไม่มีความเป็นมิตร ไร้น้ำใจ ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ขาดความห่วงใยน้อย และไม่มีความจริงใจ ทั้งนี้ยังประเมินว่าเขาเหล่านั้นน่าเบื่อ และเห็นแก่ตัวมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขถูกยอมรับ

3. การถูกกีดกันทางสังคมทำให้บุคคลลดพฤติกรรมช่วยเหลือ (Decreased Prosocial Behavior)

จากการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการลดพฤติกรรมช่วยเหลือกับการถูกปฏิเสธหรือถูกกีดกันทางสังคม พบว่าเด็กที่ถูกเพื่อนปฏิเสธนั้นจะลดพฤติกรรมช่วยเหลือลง (Wentzel & McNamara, 1999, อ้างถึงใน Twenge et al., 2007) และยังมีงานวิจัยที่พบอีกว่าพฤติกรรมช่วยเหลือนั้นมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับการได้รับการยอมรับทางสังคม (Schonert-Reichl, 1999)

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในห้องทดลองของ Buckley และคณะ (2004) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือของบุคคลที่ถูกกีดกันทางสังคม โดยให้ผู้ร่วมการทดลอง 2 คนแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพของแต่ละคนให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับรู้ หลังจากนั้นก็ให้บอกถึงระดับความต้องการที่จะทำงานร่วมกับอีกฝ่ายหนึ่งในการทดลองขั้นต่อไป พบว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ไม่ถูกเลือกให้ร่วมงานด้วยหรือเงื่อนไขที่ถูกปฏิเสธแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ช่วยเหลือสังคมน้อยกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ถูกยอมรับ เมื่อต้องให้เลือกพฤติกรรมตอบสนองระหว่างพฤติกรรมช่วยเหลือและพฤติกรรมต่อต้านสังคม

งานวิจัยของ Twenge และคณะ (2007) ให้ผู้ร่วมการทดลองตอบมาตราวัดบุคลิกภาพ แล้วสุ่มผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไขต่าง ๆ ดังนี้ ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขกีดกันทางสังคมได้รับผลการทำนายจากการตอบแบบวัดบุคลิกภาพว่าในอนาคตจะต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว เดี่ยวดาย ส่วนเงื่อนไขการได้รับการยอมรับจะได้รับการทำนายว่าจะมีครอบครัวที่อบอุ่น เพื่อนฝูงก็มีมากมาย และเงื่อนไขได้รับความเคารพหรือร้ายจะได้รับการทำนายว่าในอนาคตจะต้องประสบอุบัติเหตุบ่อยครั้งและส่งผลให้ได้รับการบาดเจ็บทางร่างกาย พบว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขถูกกีดกันทางสังคมบริจาคเงินในกองทุนนักเรียนน้อยกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น ๆ และพบว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขถูกกีดกันทางสังคมสมัครใจที่จะเป็นอาสาสมัครให้กับการทดลองอื่น น้อยกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ได้รับการยอมรับ เช่นเดียวกับเงื่อนไขที่ต้องให้ผู้ร่วมการทดลองช่วยผู้ทดลองเก็บดินสอที่ผู้ทดลองทำตกลงบนพื้นพบผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขถูกกีดกันทางสังคมช่วยเก็บในปริมาณที่น้อยกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น ๆ และยังพบอีกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขถูกกีดกันทางสังคมใช้กลยุทธ์แบบร่วมมือน้อยลงในการเล่นเกมส์แรงจูงใจผสม (mixed-motive game) และเกมส์ทางเลือกของนักโทษ (prisoner's dilemma game) กว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น ๆ

4. การถูกกีดกันทางสังคมทำให้บุคคลแสดงความก้าวร้าว (Aggression)

Kirkpatrick และคณะ (2002) ทำการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experiment) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการถูกกีดกันทางสังคมและความก้าวร้าว โดยให้ผู้ร่วมการทดลองเริ่มต้นด้วยการทำแบบทดสอบต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงแบบทดสอบการรับรู้การยอมรับจากสังคม หลังจากนั้นให้ผู้ร่วมการทดลองได้มีโอกาสเทศออฟริกาให้เพื่อนร่วมการทดลองที่รับรู้ว่าจะไม่ชอบอาหารรสจัด พบว่าผู้ร่วมการทดลองที่รายงานความรู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากสังคมน้อยแสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่า กล่าวคือให้ซอสพริกกับเพื่อนร่วมการทดลองในปริมาณที่มากกว่า

งานวิจัยของ Twenge และคณะ (2001) ที่ศึกษาเรื่องการถูกปฏิเสธจากกลุ่มส่งผลต่อการแสดงความก้าวร้าว โดยให้ผู้ร่วมการทดลองตอบแบบทดสอบบุคลิกภาพ แล้วสุ่มผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไขถูกปฏิเสธได้รับผลการทำนายจากการตอบแบบวัดบุคลิกภาพว่าในอนาคตจะต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว เดี่ยวดาย ส่วนเงื่อนไขการได้รับการยอมรับจะได้รับการทำนายว่าจะมีครอบครัวที่อบอุ่น เพื่อนฝูงก็มีมากมาย และเงื่อนไขได้รับความเคารพหรือร้ายจะได้รับการทำนายว่าในอนาคตจะต้องประสบอุบัติเหตุบ่อยครั้งและส่งผลให้ได้รับการบาดเจ็บทางร่างกาย และให้ผู้ทดลองบอกผู้ร่วมการทดลองว่าจะให้ผู้ร่วมการทดลองเป็นผู้ประเมินการสมัครงานของผู้สมัครเป็นผู้ช่วยวิจัยที่

เป็นผู้ประเมินการเขียนเรียงความของผู้ร่วมการทดลองในทางลบ พบว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขถูกปฏิเสธจากกลุ่มประเมินใบสมัครงานในทางลบและจะรับเข้าทำงานน้อยกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น ๆ ที่ได้รับการประเมินเรียงความในทางลบเหมือนกัน

งานวิจัยของ DeWall และคณะ (2009) ที่ทำการศึกษามาจากการถูกกีดกันทางสังคมและพฤติกรรมก้าวร้าว ในการศึกษาที่ 2 ผู้เข้าร่วมการทดลองตอบแบบทดสอบบุคลิกภาพแล้วสวมเข้าสู่เงื่อนไขต่าง ๆ คือเงื่อนไขที่ในอนาคตจะต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวเดี๋ยวเดียวดาย ขาดมิตรภาพที่มั่นคง หรือเรียกว่าเงื่อนไขถูกกีดกันทางสังคม และเงื่อนไขที่ในอนาคตจะมีมิตรภาพที่ยั่งยืน ไม่ต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวหรือเงื่อนไขได้รับการยอมรับทางสังคม และให้ผู้ร่วมการทดลองทุกคนอ่านเรียงความเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นของผู้ร่วมการทดลองในการทดลองอื่น ซึ่งในเรียงความผู้เขียนได้แสดงออกถึงพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (assertive) หลังจากอ่านเรียงความ ผู้ทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองประเมินใบสมัครงานของผู้เขียนเรียงความที่กำลังสมัครเป็นผู้ช่วยวิจัย พบว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขถูกกีดกันทางสังคมประเมินใบสมัครงานในทางลบและคิดว่าไม่ควรรับเข้าทำงานซึ่งเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขได้รับการยอมรับทางสังคม และยังพบว่าในเงื่อนไขถูกกีดกันทางสังคมที่อธิบายว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขนี้จะล้มเหลวเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ขาดการยอมรับจากผู้อื่น แต่จะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและเรื่องส่วนตัว ผู้ร่วมการทดลองก็แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขได้รับการยอมรับทางสังคมที่อธิบายว่าจะประสบความสำเร็จทางด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่ล้มเหลวในเรื่องส่วนตัว และเช่นเดียวกันกับในอีกเงื่อนไข ให้ผู้ร่วมการทดลองตอบมาตรวัดบุคลิกภาพและสวมผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไขต่าง ๆ เช่นเดียวกับการศึกษาที่ผ่านมา แต่วัดความก้าวร้าวด้วยการให้ผู้เล่นเกมสตอบสนองต่อเวลาใครกดปุ่มซ้ำกว่าจะต้องถูกทำโทษโดยการได้ฟังเสียงที่น่ารำคาญ โดยที่ผู้ชนะสามารถกำหนดระดับความดังและระยะเวลาในการส่งเสียงให้ผู้ร่วมการทดลองคนอื่น พบว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขถูกกีดกันทางสังคมแสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อผู้ร่วมการทดลองฝ่ายตรงข้ามด้วยเสียงในระดับที่ดังกว่า และยาวนานกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขได้รับการยอมรับทางสังคม

งานวิจัยของ Warburton และคณะ (2006) ศึกษาเรื่องการถูกปฏิเสธจากกลุ่มส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว โดยให้ผู้ร่วมการทดลองทำแบบวัดอารมณ์ก่อนการทดลอง แล้วให้เล่นเกมสโยนลูกบอลกับหน้าม้า แล้วสวมผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไขได้รับการยอมรับที่ได้รับการโยนบอลให้มากและถูกปฏิเสธจากกลุ่มซึ่งไม่มีใครโยนบอลให้ ต่อมาเลือกฟังเพลงที่ไม่น่ารื่นรมย์ โดยแบ่งเป็นเงื่อนไขที่สามารถควบคุมได้ คือ สามารถปรับระดับเพลงและเวลาในการเล่นได้ และ

เงื่อนไขที่ไม่สามารถควบคุมได้คือ ไม่สามารถปรับเพลงเองได้ หลังจากนั้นให้ทำแบบวัดอารมณ์ซึ่งใช้ข้อความหลีกเลี่ยงการกระตุ้นอารมณ์ ในขั้นต่อมาผู้ทดลองบอกผู้ร่วมการทดลองว่าจะทำการทดสอบการรับรู้รสชาติของอาหาร และบอกว่าผู้ร่วมการทดลองสมาชิกนั้นส่วนใหญ่ไม่กินเผ็ด ซึ่งวัดความก้าวร้าวจากปริมาณของซอสพริกที่ผู้ร่วมการทดลองเทให้สมาชิกในกลุ่มชิม พบว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขถูกปฏิเสธและไม่สามารถควบคุมได้จะเทซอสพริกให้สมาชิกในกลุ่มมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขได้รับการยอมรับและไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลที่ได้รับการปฏิเสธจากกลุ่มจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อบุคคลที่ปฏิเสธตนหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิเสธ

Twenge และคณะ (2001) ที่ศึกษาเรื่องการถูกปฏิเสธจากกลุ่มส่งผลต่อการแสดงความก้าวร้าว ในการศึกษาที่ 4 ให้ผู้ร่วมการทดลองกลุ่มละ 4 คนได้พูดคุยแนะนำตัวเองต่อสมาชิกในกลุ่มประมาณ 15 นาที จากนั้นให้ผู้ร่วมการทดลองแต่ละคนเลือกสมาชิกในกลุ่มที่อยากทำงานด้วย 2 คน แล้วสุ่มผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไขต่าง ๆ ดังนี้ เงื่อนไขถูกกีดกันทางสังคมผู้ร่วมการทดลองได้ผลป้อนกลับว่าไม่มีใครในกลุ่มเลือกที่จะทำงานด้วยเลย ส่วนเงื่อนไขได้รับการยอมรับได้รับผลป้อนกลับว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มเลือกที่จะทำงานด้วย และวัดความก้าวร้าวแทนที่ต่อบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิเสธโดยการให้เล่นเกมสตัปสนองต่อเวลาใครกดปุ่มช้ากว่าจะต้องถูกทำโทษโดยการได้ฟังเสียงระเบิด โดยที่ผู้ชนะสามารถกำหนดระดับความดังและระยะเวลาในการส่งเสียงได้ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขถูกกีดกันทางสังคมแสดงความก้าวร้าวต่อบุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในกลุ่มที่เคยปฏิเสธตน ซึ่งผลการวิจัยไม่แตกต่างกับการศึกษาที่ 5 ที่พบว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขถูกกีดกันทางสังคมแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่มากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น ๆ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถูกกีดกันทางสังคมที่ส่งผลให้บุคคลเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวข้างต้นนั้น สามารถแบ่งพฤติกรรมก้าวร้าวได้เป็น 2 ประเภท คือ บุคคลแสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรง (direct aggression) ต่อผู้ที่กีดกันหรือปฏิเสธตน และพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่ (displaced aggression) ซึ่งหมายถึงการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อบุคคลที่ไม่ได้เกี่ยวข้องใด ๆ กับการถูกกีดกันทางสังคมของตนแต่อย่างใด

ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงสนใจจะศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวที่เป็นผลมาจากการถูกกีดกันทางสังคม เพราะเมื่อถูกกีดกันทางสังคมทำให้บุคคลแสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าวทั้งโดยตรงต่อผู้ที่

กีดกันทางสังคมหรือปฏิเสธตน และบุคคลที่ 3 หรือผู้ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับภารกิจทางสังคมแต่อย่างใดเลย

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการถูกกีดกันทางสังคมที่ก่อให้เกิดความก้าวร้าว

การถูกกีดกันหรือถูกปฏิเสธจากกลุ่มนั้นล้วนทำให้บุคคลแสดงออกไปในทิศทางลบ เช่น การเกิดอารมณ์ทางลบ ประเมินผู้อื่นในทางลบ เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว และลดพฤติกรรมการช่วยเหลือที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ซึ่งเนื่องจากในการวิจัยนี้สนใจที่จะศึกษาถึงอิทธิพลของการถูกกีดกันทางสังคมที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรง และพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่ โดยที่มีแนวคิดและงานวิจัยที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของการถูกปฏิเสธจากกลุ่มหรือบุคคล แล้วส่งผลให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวทั้งโดยตรงและแทนที่ เป็นประเด็นหลักๆได้ดังนี้

การปฏิเสธคือแหล่งของความเจ็บปวด (Rejection as a source of pain)

Azrin (1967, อ้างถึงใน Berkowitz, 1989) กล่าวว่าไม่ว่าจะเป็นสัตว์หรือมนุษย์ความเจ็บปวดทางร่างกายสามารถส่งผลให้บุคคลนั้นเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวได้ ซึ่ง Berkowitz พบว่าเมื่อบุคคลเกิดความไม่สบายหรือเจ็บป่วยทำให้บุคคลนั้นเสี่ยงอันไม่พึงประสงค์ต่อบุคคลอื่นมากขึ้น ซึ่งเขาก็ได้สรุปว่าการที่บุคคลประสบกับความเจ็บปวดหรือมีประสบการณ์อันไม่พึงประสงค์เป็นสาเหตุให้บุคคลเกิดความก้าวร้าวเป็นเพราะเขาเกิดอารมณ์ทางลบมากขึ้น ดังนั้นความก้าวร้าวหรือความโกรธจากผู้ที่ถูกกีดกันทางสังคมจึงจะเกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติ โดยที่ความรู้สึกเจ็บปวดที่เป็นผลจากการถูกปฏิเสธนั้นเป็นผลให้บุคคลนั้นเกิดความก้าวร้าว และยืนยันด้วยงานวิจัยของ Eisenberger และคณะ (2003) พบว่าการทำงานของระบบประสาทที่ถูกปฏิเสธจากกลุ่มและคนที่ยอมรับจากกลุ่ม โดยใช้วิธีการสร้างภาพด้วยเรโซแนนซ์แม่เหล็ก (fMRI; Functional Magnetic Resonance Imaging) ผลการวิจัยพบว่าระบบประสาทของคนที่ถูกปฏิเสธจากกลุ่มทำงานในบริเวณเดียวกันกับคนที่ได้รับความเจ็บปวดทางร่างกาย

การปฏิเสธคือแหล่งของความคับข้องใจ (Rejection as a Source of Frustration)

จากสมมติฐาน “ความคับข้องใจ-ความก้าวร้าว” (Frustration-Aggression Hypothesis) โดย Dollard และคณะ (1939, อ้างถึงใน Williams & Sommer, 1997) ได้อธิบายว่าพฤติกรรมก้าวร้าวนั้นเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับรู้ถึงอุปสรรคที่มีมาขัดขวางการได้มาซึ่งเป้าหมายของตน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Williams (2007) พบว่าการที่บุคคลถูกปฏิเสธหรือถูกขับออกจากกลุ่มนั้น

เป็นการขัดขวางความต้องการพื้นฐานมนุษย์ในการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเพื่อความอยู่รอด ทำให้บุคคลเกิดความคับข้องใจ และผลจากความคับข้องใจนั้นส่งผลให้บุคคลเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว

การปฏิเสธคือแหล่งของการคุกคามการเห็นคุณค่าแห่งตน (Rejection as a Threat to Self-Esteem)

Baumeister, Smart, และ Boden (1996) อธิบายว่าความก้าวร้าวในบางครั้งสาเหตุก็มาจากการที่บุคคลถูกคุกคามคุณค่าแห่งตนหรือการเห็นคุณค่าแห่งตนของบุคคลต่ำลง ซึ่ง Leary และ Baumeister (2000); Leary และคณะ (1995) ให้ความเห็นว่าการเห็นคุณค่าแห่งตนที่ถูกคุกคามเป็นผลมาจากการที่บุคคลพบว่าตนเองถูกลดคุณค่าลง เพราะฉะนั้นจึงสรุปได้อย่างง่าย ๆ ว่าการที่บุคคลรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองลดลง ก็เช่นเดียวกันกับหรือความหมายเดียวกันกับการที่บุคคลถูกคุกคามตนเองหรือการเห็นคุณค่าแห่งตน ดังนั้นเมื่อบุคคลตกอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกเมินเฉยหรือถูกปฏิเสธจากบุคคลอื่น ก็จะทำให้บุคคลนั้นรับรู้ว่าคุณค่าอื่นไม่ได้เห็นถึงคุณค่าของความสัมพันธ์ระหว่างกันหรือทำให้บุคคลต้องเผชิญกับการที่คุณค่าของตนเองต่ำลง เพราะฉะนั้นจากพื้นฐานของการเชื่อมโยงระหว่างความก้าวร้าวกับการถูกกีดกันทางสังคมนั้น ในการพิจารณาในด้านของการเห็นคุณค่าแห่งตน ความก้าวร้าวไม่เพียงแต่เกิดจากการที่บุคคลเห็นคุณค่าแห่งตนต่ำลงเพียงแต่อย่างเดียว แต่ยังคงรวมทั้งการที่บุคคลรับรู้ที่ไม่ถูกให้ความสำคัญในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างกัน

ความก้าวร้าวเป็นผลจากอิทธิพลทางสังคม (Social influence)

การที่บุคคลเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวเมื่อถูกกีดกันทางสังคมนั้นเป็นผลมาจากอิทธิพลทางสังคม เช่นการที่บุคคลสูญเสียซึ่งอำนาจหรือโอกาสทางสังคมที่ตนเองมีอยู่ ส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อคนที่ขัดขวางเป้าหมายของเขาด้วยการคุกคามหรือการทำร้าย สิ่งเหล่านี้คือหนทางที่บุคคลแสดงถึงความก้าวร้าวจากสาเหตุที่เป็นผลมาจากอิทธิพลทางสังคม

ต้องการสร้างประสิทธิภาพแห่งตนขึ้นมาใหม่และต้องการการควบคุม (Reestablishing Efficacy and Control)

บุคคลที่ถูกกีดกันทางสังคมส่วนใหญ่มักจะต้องการที่จะพยายามสร้างหรือทำให้ตนเองกลับมา มีความสามารถและอำนาจ เช่นจากงานวิจัยของ Williams และคณะ (2000) ซึ่งให้เห็นว่าบุคคลที่ถูกกีดกันทางสังคมพยายามที่จะสร้างความสามารถในการควบคุมขึ้นมาอีกครั้ง เพราะการที่ถูกเมินเฉย ถูกปฏิเสธเป็นการคุกคามความรู้สึกถึงความสามารถในการควบคุม เพราะฉะนั้น

จึงมีแรงจูงใจที่จะนำมันกลับมาอีกครั้ง ส่งผลให้เกิดการแสดงออกถึงความก้าวร้าวทั้งทางคำพูด และทางการกระทำต่อผู้ปฏิเสศตนหรือผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง

ต้องการแก้แค้น (Revenge)

Ayduk และคณะ (1999) กล่าวว่าบุคคลที่แสดงความก้าวร้าวเมื่อถูกปฏิเสศเป็นเพราะเขา ต้องการแก้แค้น ซึ่ง McCulloch และคณะ (2001 อ้างถึงใน Leary, Twenge, & Quinlivan, 2006) ได้กล่าวว่าการที่บุคคลอยากแก้แค้นเมื่อถูกปฏิเสศหรือกีดกันทางสังคมมีสาเหตุหลักๆ 3 ประการ ดังนี้ ความสมดุระหว่างบุคคล ดังนั้นเมื่อบุคคลถูกกีดกันทางสังคมจะพยายามเรียกร้องความเท่าเทียมกลับคืนมาโดยทำให้คนอื่นได้รับความเจ็บปวดด้วย ประการต่อมาคือการแก้แค้นอยู่ในหลักของการสั่งสอนให้คู่ต่อสู้ได้รับบทเรียน ซึ่งเห็นว่าไม่สมควรที่จะให้อภัย ในกรณีที่บุคคลถูกปฏิเสศ เช่นเมื่อตนเองถูกปฏิเสศแล้วก็พยายามจะทำให้คนที่ปฏิเสศตนได้รับความเจ็บปวดด้วย ถือเป็นกรแก้แค้น

การควบคุมตนเองต่ำลง (Lowered self-control)

Finkel และ Campbell (2001) พบว่าคู่รักที่มีการควบคุมตนเองต่ำมีแนวโน้มที่จะทำร้าย คู่รักของตนมากขึ้นไม่ว่าจะด้วยคำพูดหรือด้วยร่างกาย ซึ่ง Baumeister และคณะ (2002) พบว่า การถูกปฏิเสศมีผลทำให้บุคคลควบคุมตนเองได้ต่ำลง โดยในผลการวิจัยก็พบว่าบุคคลที่ถูกกีดกันทางสังคมรับประทานคุกกี้ไขมันสูงมากขึ้น ดื่มเครื่องดื่มที่รสชาติไม่พึงประสงค์ได้น้อยแม้ว่าจะมีเงินเป็นของรางวัลหากดื่มได้มาก ไม่อดทนในการเล่นเกมส์ต่อภาพ (puzzles) และมีปัญหาในการตั้งใจรับฟังข้อมูล เพราะฉะนั้นการที่บุคคลที่ถูกปฏิเสศแสดงออกถึงความก้าวร้าวนั้นก็ เป็นเพราะว่าเขาไม่ได้พิจารณาถึงผลในระยะยาวที่จะเกิดขึ้นของการแสดงออกถึงความก้าวร้าว ขาดการยั้งคิด นึกถึงแต่ผลในระยะสั้นเพื่อให้ตนเองได้ตอบสนองคนที่ปฏิเสศตนเท่านั้น

ความแตกต่างระหว่างบุคคลต่อการตอบสนองเมื่อถูกกีดกันทางสังคม

ปัจจัยทางบุคลิกภาพเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าจะส่งผลต่อการตอบสนองเมื่อถูกกีดกันทางสังคมที่แตกต่างกันออกไป รวมทั้งความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย ซึ่งได้มีงานวิจัยที่ได้ทำการทดสอบถึงบุคลิกภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคลต่อการถูกกีดกันทางสังคมดังนี้

รูปแบบความผูกพัน (Attachment style)

Leary และคณะ (2006) พบว่าบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบหวาดกลัว (fearful) และแบบหมกมุ่น (preoccupied) จะแสดงความโกรธมากกว่าเมื่อถูกปฏิเสธ แต่พบว่าบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบขาดความใส่ใจ (dismissing) จะมีการลดระดับความสัมพันธ์กับผู้อื่นลง โดยไม่ได้แสดงออกถึงความโกรธ ส่วนบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง (secure) นั้นจะไม่กลัวการถูกปฏิเสธและยังสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bowlby (1980, อ้างถึงใน Downey & Feldman, 1996) ที่ศึกษาพฤติกรรมของเด็กที่ถูกแยกจากพ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กมีแนวโน้มที่จะแสดงออกถึงความก้าวร้าวมากกว่าเด็กที่ใกล้ชิดกับพ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งการตอบสนองในวัยทารกนี้จะเกิดขึ้นต่อเนื่องไปถึงในวัยผู้ใหญ่คือเมื่อถูกปฏิเสธหรือถูกกีดกันจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

ความหลงตนเอง (Narcissism)

งานวิจัยของปฏิการ นาครอด (2550) ทำการศึกษาการถูกปฏิเสธจากกลุ่มต่อกร เกิดปฏิกิริยาตอบสนองที่ก้าวร้าวในผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเอง พบว่าเมื่อถูกปฏิเสธจากกลุ่ม บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงมีพฤติกรรมก้าวร้าวต่อผู้ที่ปฏิเสธตนมากกว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Twenge และ Cambell (2003) ที่พบว่าเมื่อถูกปฏิเสธจากกลุ่ม บุคลิกภาพแบบหลงตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรายงานความโกรธ และบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อทั้งผู้ที่ปฏิเสธตนและผู้ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องหรือบุคคลที่สาม

ลักษณะการเห็นคุณค่าแห่งตน (Trait Self-esteem)

งานวิจัยของ Murray และคณะ (2002) พบว่าบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าแห่งตนต่ำ เมื่อต้องเผชิญกับการถูกกีดกันทางสังคมหรือถูกปฏิเสธจากกลุ่มจะรายงานปัญหาเกินความเป็นจริงและต้องการจะถอยห่างออกจากความสัมพันธ์นั้น

ลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ (Rejection Sensitivity)

Downey และ Feldman (1996) กล่าวว่าบุคคลที่มีลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงมีแนวโน้มที่จะคาดหวังอย่างวิตกกังวลต่อการปฏิเสธและรับรู้ถึงการปฏิเสธเกินจากความเป็นจริง และมักคิดว่าตนจะถูกปฏิเสธในทุกสถานการณ์ ทำให้การรับรู้ถึงการปฏิเสธของบุคคลนั้นมีผลต่อการเกิดอารมณ์และพฤติกรรมที่เกินจากความเป็นจริงพร้อม ๆ กัน เช่น ความโกรธ ความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ หดหู่หมดหวัง ลดพฤติกรรมช่วยเหลือ อิจฉาริษยา พยายามที่จะควบคุมพฤติกรรมของ

ผู้อื่นอย่างไม่เหมาะสม เช่น แสดงออกอย่างก้าวร้าว รุนแรง และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการหลีกเลี่ยงทางสังคม (social avoidance) อีกด้วย (Downey, Lebolt, & Rincon, 1995; Feldman & Downey, 1994)

จากแนวคิดและทฤษฎีเรื่องการถูกกีดกันทางสังคมจะพบว่า การถูกกีดกันทางสังคมเป็นเหตุการณ์ทางลบที่ทำให้คนรู้สึกเจ็บปวด มีอารมณ์ทางลบ และแสดงออกถึงพฤติกรรมทางลบ ซึ่งการควบคุมการแสดงออกหลังจากถูกกีดกันทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยและปัจจัยหนึ่ง คือ ลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีสมมติฐานว่า **“ลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธและการถูกกีดกันทางสังคมมีปฏิสัมพันธ์กันในการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรง และพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่”** โดยที่เมื่อถูกกีดกันทางสังคมผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ทั้งพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงและพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่มากกว่าผู้ที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ และเมื่อไม่ถูกกีดกันทางสังคม ก็จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธและการถูกกีดกันทางสังคม

งานวิจัยของ Ayduk และคณะ (2008) ศึกษาอิทธิพลของการถูกปฏิเสธจากกลุ่มกับการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ โดยผู้ร่วมการทดลองเริ่มทำมาตรการวัดความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ ต่อมาให้ผู้ร่วมการทดลองสนทนากับผู้ร่วมการทดลองอีกคนหนึ่ง และเป็นหน้าม้าของการทดลองผ่านทางอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นเพศเดียวกับผู้ร่วมการทดลอง โดยจะมีผู้ร่วมการทดลองเพศตรงข้ามอีกหนึ่งคนซึ่งเป็นหน้าม้าของการทดลองเช่นกันเป็นผู้ประเมินว่าจะเลือกผู้ร่วมการทดลองคนใดไปเที่ยวแบบคู่รัก ซึ่งผู้สนทนาทั้งสองจะต้องมีการแนะนำตัว และพูดคุยกันในเรื่องต่าง ๆ เป็นเวลา 15 นาที และต้องส่งอีเมลล์เพื่อแนะนำตัวเองไปยังผู้ร่วมการทดลองเพศตรงข้ามด้วย แล้วผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไขต่าง ๆ ดังนี้ เงื่อนไขถูกปฏิเสธผู้ร่วมการทดลองจะได้รับอีเมลล์ตอบกลับว่าไม่ถูกเลือกไปเดท และเงื่อนไขควบคุมคือผู้ร่วมการทดลองไม่ได้รับการตอบกลับใด ๆ และหลังจากนั้นให้ผู้ร่วมการทดลองเป็นผู้ช่วยในการทดสอบปัจจัยด้านบุคลิกภาพกับการชื่นชอบอาหารประเภทต่าง ๆ ซึ่งในการทดสอบครั้งนี้ผู้เข้าร่วมการทดสอบรสชาติอาหารคือผู้ร่วมการทดลองที่เป็นผู้ประเมินการเลือกไปเดท โดยที่ผู้ร่วมการทดลองรับรู้ว่าบุคคลนั้นไม่ชอบกินเผ็ด จากนั้นให้ผู้ร่วมการทดลองทดสอบชิมแล้วนำมารับประทานซึ่งถือเป็นการวัดความก้าวร้าวด้วย พบว่าผู้ร่วมการทดลองที่มีลักษณะอ่อนไหว

ต่อการถูกปฏิเสธในเงื่อนไขถูกปฏิเสธจากผู้ร่วมการทดลองคนอื่น เทซอสฟริกให้ผู้ร่วมการทดลองที่เป็นผู้ประเมินการเลือกไปเดทในปริมาณที่มากกว่าเมื่อรู้ว่าบุคคลนั้นไม่ชอบกินเผ็ด

การพัฒนาสมมติฐาน

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดแนวทางการสร้างสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

งานวิจัยของ Ayduk และคณะ (1999) ที่ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธและความคิดปฏิบัติในการศึกษาที่ 1 ได้ทำการศึกษาโดยมีการชี้นำด้วยคำพูดเกี่ยวกับการปฏิเสธ พบว่าบุคคลที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงนั้นมีความสัมพันธ์กับความคิดที่เป็นปฏิบัติสูงกว่าบุคคลที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ และในการศึกษาที่ 3 ที่ได้ศึกษาจากการเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคู่รักซึ่งพบว่าผู้หญิงที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงมักจะมี ความขัดแย้งกับคู่รักมากกว่าผู้หญิงที่อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ

การที่บุคคลมีลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธส่งผลให้บุคคลนั้นพร้อมที่จะรับรู้หรือให้ความสนใจกับการปฏิเสธและยังรู้สึกว่าการถูกปฏิเสธอีกด้วย ทำให้การรับรู้ถึงการปฏิเสธของบุคคลนั้นมีผลต่อการเกิดอารมณ์และพฤติกรรมที่เกินจากความเป็นจริงพร้อม ๆ กัน เช่น ความโกรธ ความรู้สึกปฏิบัติ หดหู่หมดหวัง ลดพฤติกรรมช่วยเหลือ อัจฉริยภาพ และพยายามที่ควบคุมพฤติกรรมของผู้อื่นอย่างไม่เหมาะสม เช่น แสดงออกอย่างก้าวร้าว รุนแรง (Feldman & Downey, 1994; Downey, Lebolt, & Rincon, 1995)

งานวิจัยของ Warburton และคณะ (2006) ศึกษาเรื่องการถูกปฏิเสธจากกลุ่มส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขถูกปฏิเสธจากกลุ่มแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อบุคคลที่ปฏิเสธตนหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิเสธ มากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขได้รับการยอมรับโดยการเทซอสฟริกให้ในปริมาณที่มากกว่า

และงานวิจัยของ Ayduk และคณะ (2008) ศึกษาอิทธิพลของการถูกปฏิเสธจากกลุ่มกับการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ พบว่าผู้ร่วมการทดลองที่มีลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธในเงื่อนไขถูกปฏิเสธจากผู้ร่วมการทดลองคนอื่น เทซอสฟริกให้

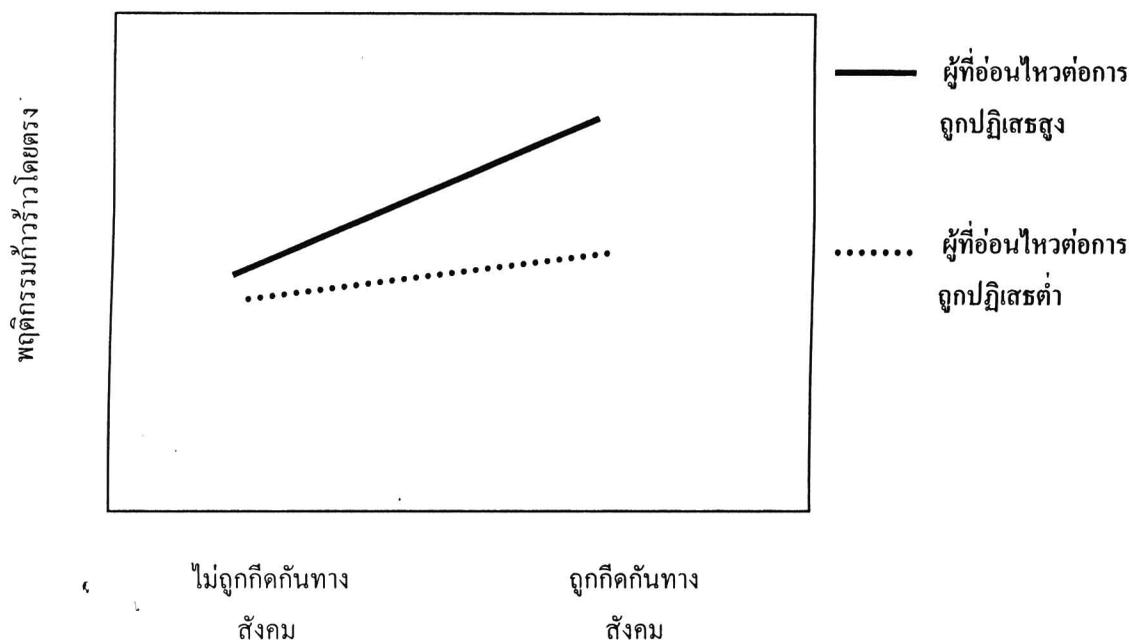
ร่วมการทดลองที่เป็นผู้ประเมินการเลือกไปเทียบกับคู่נדพบในปริมาณที่มากกว่าเมื่อรู้ว่าบุคคลนั้นไม่ชอบกินเผ็ด

จากแนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงเมื่อรับรู้ คาดหวัง หรือเผชิญกับการปฏิเสธจะแสดงอารมณ์และพฤติกรรมทางลบ เช่น อารมณ์โกรธ มีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ หดหู่หมดหวัง ลดพฤติกรรมช่วยเหลือ อัจฉริยชา และพยายามที่ควบคุมพฤติกรรมของผู้อื่นอย่างไม่เหมาะสม เช่น แสดงออกอย่างก้าวร้าว รุนแรง และพบว่าเมื่อบุคคลถูกกีดกันทางสังคมส่งผลให้แสดงออกซึ่งพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงต่อผู้ที่ปฏิเสธตน ดังนั้นจึงทำให้เกิดข้อสันนิษฐานว่า ลักษณะอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธและการถูกกีดกันทางสังคมมีปฏิสัมพันธ์กันในการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรง กล่าวคือเมื่อถูกกีดกันทางสังคม บุคคลที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงมากกว่าบุคคลที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ แต่เมื่อไม่ถูกกีดกันทางสังคมคนที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงไม่แตกต่างจากคนที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ จึงนำไปสู่สมมติฐานข้อที่ 1-2 ที่ว่า

สมมติฐานข้อที่ 1 การถูกกีดกันทางสังคมและความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ มีปฏิสัมพันธ์กันในการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรง

สมมติฐานข้อที่ 1.1 เมื่อถูกกีดกันทางสังคมผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงมากกว่าผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ

สมมติฐานข้อที่ 1.2 เมื่อไม่ถูกกีดกันทางสังคมผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงไม่แตกต่างจากผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ

ภาพที่ 1 สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1.1 และ 1.2

สมมติฐานข้อที่ 2 การถูกกีดกันทางสังคมก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงมากกว่าการไม่ถูกกีดกันทางสังคม

Twenge และคณะ (2001) ที่ศึกษาเรื่องการถูกปฏิเสธจากกลุ่ม ซึ่งส่งผลต่อการแสดง ความก้าวร้าว ผลการวิจัยพบว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขถูกกีดกันทางสังคมแสดงความก้าวร้าว ต่อบุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในกลุ่มที่เคยปฏิเสธตน นั้นแสดงให้เห็นว่าการถูกกีดกันทางสังคมนั้น ส่งผลให้บุคคลไม่เพียงแต่จะแสดงความก้าวร้าวโดยตรงต่อผู้ที่ปฏิเสธตนเท่านั้น แต่ยังแสดง พฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่ต่อบุคคลที่ 3 ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับการถูกกีดกันทางสังคมต่อตนแต่อย่างใด

ดังนั้นจึงเกิดข้อสันนิษฐานว่า ความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธและการถูกกีดกันทางสังคม มีปฏิสัมพันธ์กันในการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่ กล่าวคือเมื่อถูกกีดกันทางสังคม บุคคลที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่มากกว่าบุคคลที่มีความอ่อนไหว ต่อการถูกปฏิเสธต่ำ แต่เมื่อไม่ถูกกีดกันทางสังคมคนที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงแสดง พฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่ไม่แตกต่างจากคนที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ จึงนำไปสู่ สมมติฐานข้อที่ 3-4ที่ว่า

สมมติฐานข้อที่ 3 การถูกกีดกันทางสังคมและความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ มีปฏิสัมพันธ์กันในการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่

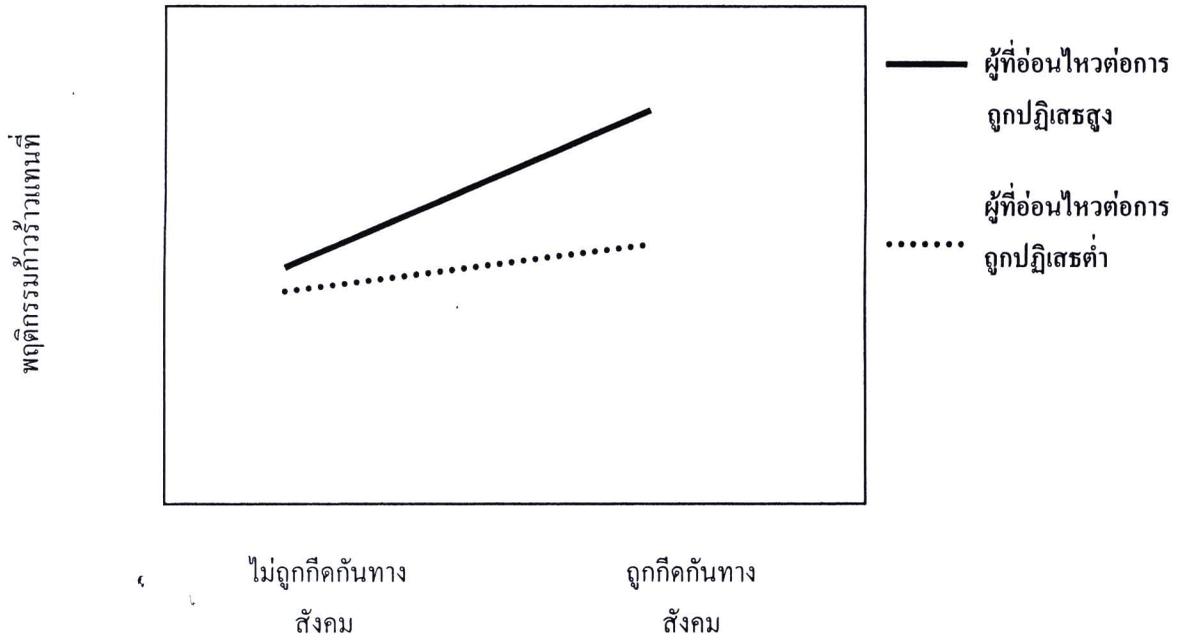
สมมติฐานข้อที่ 3.1 เมื่อถูกกีดกันทางสังคมผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่มากกว่าผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ

สมมติฐานข้อที่ 3.2 เมื่อไม่ถูกกีดกันทางสังคมผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่ไม่แตกต่างจากผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ

สมมติฐานข้อที่ 4 การถูกกีดกันทางสังคมก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่มากกว่าการไม่ถูกกีดกันทางสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการถูกกีดกันทางสังคมต่อการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงในผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธแตกต่างกัน
2. เพื่อศึกษาผลของการถูกกีดกันทางสังคมต่อการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่ในผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธแตกต่างกัน
3. เพื่อตรวจสอบผลของการถูกกีดกันทางสังคมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงและก้าวร้าวแทนที่ในสังคมไทย

ภาพที่ 2 สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3.1 และ 3.2

สมมติฐานการวิจัย

1. การถูกกีดกันทางสังคมและความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ มีปฏิสัมพันธ์กันในการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรง
 - 1.1 เมื่อถูกกีดกันทางสังคมผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงมากกว่าผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ
 - 1.2 เมื่อไม่ถูกกีดกันทางสังคมผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงไม่แตกต่างจากผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ
2. การถูกกีดกันทางสังคมก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงมากกว่าการไม่ถูกกีดกันทางสังคม
3. การถูกกีดกันทางสังคมและความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ มีปฏิสัมพันธ์กันในการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่
 - 3.1 เมื่อถูกกีดกันทางสังคมผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่มากกว่าผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ
 - 3.2 เมื่อไม่ถูกกีดกันทางสังคมผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่ไม่แตกต่างจากผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ
4. การถูกกีดกันทางสังคมก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่มากกว่าการไม่ถูกกีดกันทางสังคม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) โดยมุ่งศึกษาอิทธิพลของการถูกกีดกันทางสังคมต่อการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรง และพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่ ซึ่งมุ่งศึกษาในบุคคลที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงและต่ำ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 160 คน โดยแบ่งการทดลองละ 80 คน

ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ มี 2 ตัว ได้แก่

2.1.1 การถูกกีดกันทางสังคม แบ่งเป็น 2 เงื่อนไข คือ

- ถูกกีดกันทางสังคม
- ไม่ถูกกีดกันทางสังคม

2.1.2 ความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ มี 2 ระดับ คือ

- ความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูง
- ความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ

2.2 ตัวแปรตาม มี 2 ตัว ได้แก่

1. พฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรง
2. พฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การถูกกีดกันทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลไม่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น การถูกแยกออกไปจากกลุ่ม หรือถูกให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว โดยที่บุคคลที่ถูกกีดกันทางสังคมนั้นอาจจะทราบดีหรือไม่ทราบสาเหตุก็ได้

ในการวิจัยครั้งนี้จัดกระทำให้ผู้ร่วมการทดลองถูกกีดกันทางสังคมโดยให้ผู้ร่วมการทดลองได้รับผลป้อนกลับหลังจากแนะนำตัวด้วยการเขียนและผ่านกล่องวงจรปิดต่อผู้ช่วยวิจัย 3 คนที่จะเป็นผู้คัดเลือกว่าผู้ร่วมการทดลองจะได้เข้าร่วมกิจกรรมในขั้นต่อไปของการวิจัยว่า "ขอแสดงความเสียใจด้วยนะคะ ไม่มีผู้ช่วยวิจัยคนใด เลื่อน้องให้เข้าร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มกับสมาชิกคนอื่น ๆ เลยค่ะ"

การไม่ถูกกีดกันทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ไม่ถูกการถูกแยกออกไปจากกลุ่ม

ในการวิจัยครั้งนี้จัดกระทำทำให้ผู้ร่วมการทดลองไม่ถูกกีดกันทางสังคมด้วยการที่ผู้ร่วมการทดลอง ได้รับผลป้อนกลับหลังจากการแนะนำตัวด้วยการเขียนและผ่านกล้องวงจรปิดต่อ ผู้ช่วยวิจัย 3 คนที่จะเป็นผู้คัดเลือกว่าผู้ร่วมการทดลองจะได้เข้าร่วมกิจกรรมในขั้นต่อไปของการวิจัยว่า "ขอแสดงความยินดีด้วยนะค่ะ ผู้ช่วยวิจัยทั้ง 3 ท่าน เลื่อน้องให้เข้าร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ได้ค่ะ"

ความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความไวต่อการรับรู้ และมักคาดการณ์เกินความเป็นจริงถึงการปฏิเสธ และมีแนวโน้มว่ามักวิตกกังวลต่อการคาดหวังว่าคนรอบข้างจะปฏิเสธตน กล่าวคือบุคคลที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธพร้อมที่จะตีความว่าตนจะถูกปฏิเสธโดยคนรอบข้าง แม้ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ที่กำกวม ซึ่งมักจะจินตนาการหรือคาดหวังการถูกปฏิเสธมากเกินไป

ในงานวิจัยครั้งนี้ ความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ หมายถึงคะแนนของผู้ร่วมการทดลองจากการทำมาตรวัดความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ ซึ่งเป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert) 7 ช่วง จำนวน 24 ข้อกระทง โดยในแต่ละข้อกระทงประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ข้อ ข้อแรกเป็นการวัดความวิตกกังวลในสถานการณ์หนึ่ง ๆ และข้อต่อมาเป็นการถามความคาดหวังต่อสถานการณ์นั้น

ความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธในการวิจัยนี้ถูกจำแนกออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูง หมายถึง บุคคลที่มีคะแนนจากมาตรวัดความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 73 ของผู้ตอบมาตรวัดความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธทั้งหมด

ผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ หมายถึง บุคคลที่มีคะแนนจากมาตรวัดความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 27 ของผู้ตอบมาตรวัดความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธทั้งหมด

พฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรง หมายถึง การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมโดยเจตนาที่จะทำให้ผู้ที่เป็นต้นเหตุให้บุคคลเกิดความคับข้องใจ ไม่สบายใจ เกิดอารมณ์ทางลบ หรือไม่บรรลุเป้าหมาย ได้รับความเดือดร้อน อันตราย ได้รับความเสียหายทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ในการวิจัยครั้งนี้การแสดงผลพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงคือ การก้าวร้าวต่อผู้ที่ทำให้บุคคลต้องถูกกีดกันทางสังคม นั่นคือผู้ช่วยวิจัยทั้ง 3 คน โดยใช้วิธีการวัดพฤติกรรมก้าวร้าวประยุกต์มาจากวิธีของปฏิการ นาครอด (2551) ซึ่งวัดพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงจากการเลือกเปิดเสียง 1 เสียง จากทั้งหมด 10 เสียงให้ผู้ช่วยวิจัยทั้ง 3 คนที่ได้ปฏิเสธหรือไม่ได้ปฏิเสธตนฟัง ซึ่งประกอบไปด้วยเสียงทางบวก 5 เสียง เสียงทางลบ 5 เสียง ด้วยโปรแกรม Windows Media Player รุ่น 10 ความดัง 60 เดซิเบล เป็นเวลา 3 นาที โดยให้ผู้ร่วมการทดลองฟังด้วยหูฟังยี่ห้อ MD tech รุ่น MD540

พฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่ หมายถึง การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมโดยเจตนาที่จะทำให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำให้บุคคลเกิดความคับข้องใจ ไม่สบายใจ เกิดอารมณ์ทางลบ หรือไม่บรรลุเป้าหมายได้รับความเดือดร้อน อันตราย ได้รับความเสียหายทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ในการวิจัยครั้งนี้การแสดงผลพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่คือ การก้าวร้าวต่อบุคคลที่ 3 หรือผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำให้บุคคลต้องถูกกีดกันทางสังคม นั่นคือสมาชิกกลุ่มในการทดลองอื่น โดยใช้วิธีการวัดพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่เช่นเดียวกับการวัดพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรง แต่จะเปลี่ยนเป้าหมายจากผู้ช่วยวิจัยที่ปฏิเสธหรือยอมรับตนมาเป็นสมาชิกกลุ่มในการทดลองอื่น

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้เครื่องมือวัดความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธที่ผ่านกระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพอย่างถูกต้อง
2. ทำให้ทราบว่าผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธสูงเมื่อถูกกีดกันทางสังคม จะมีปฏิกิริยาตอบสนองในทางลบมากกว่าผู้ที่มีความอ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธต่ำ โดยปฏิกิริยาตอบสนองในการศึกษานี้มุ่งเน้นเรื่องการแสดงผลพฤติกรรมก้าวร้าวทั้งโดยตรงและพฤติกรรมก้าวร้าวแทนที่